

Passende Beoordeling

Omgevingsvisie Heusden

projectnummer 0465451.100
definitief
13 september 2022

Passende Beoordeling

Omgevingsvisie Heusden

projectnummer 0465451.100

definitief
13 september 2022

Auteurs

J.J.E. Brécheteau

Opdrachtgever

Gemeente Heusden
Julianastraat 34
5251 ED VLIJMEN

Gecontroleerd:

datum
13 september 2022

beschrijving
definitief

vrijgave
J.J. Verhoeven

Inhoudsopgave

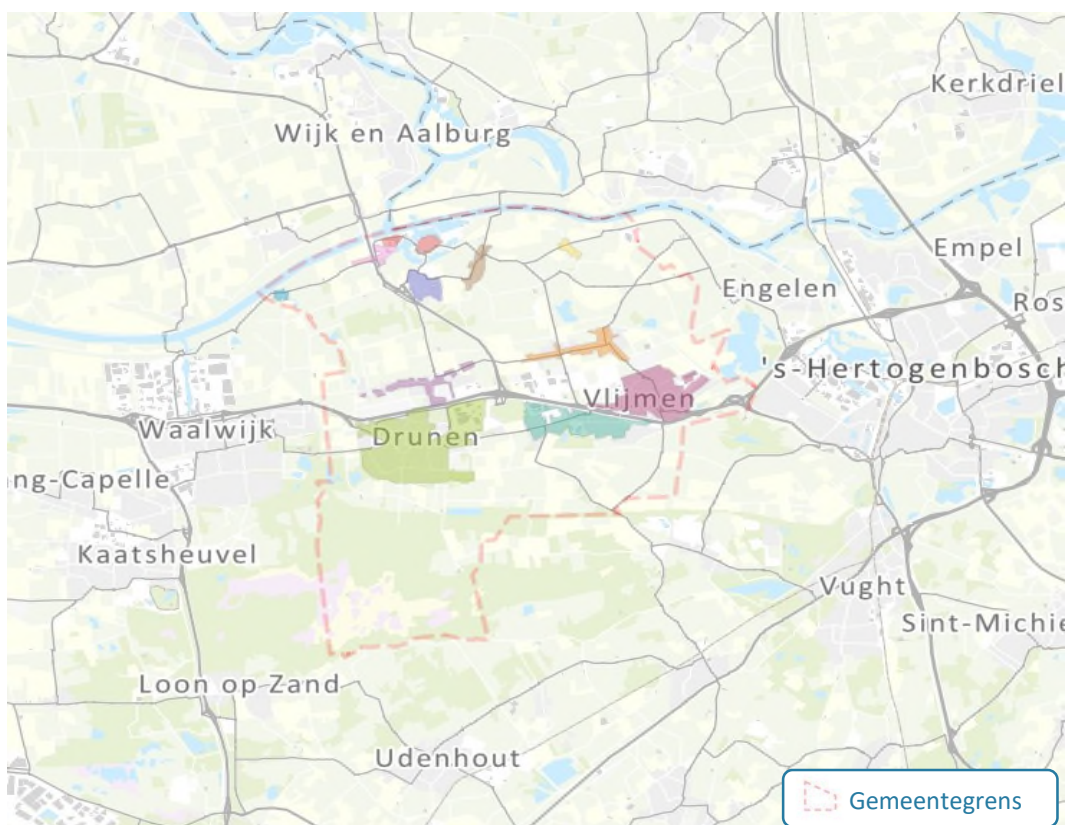
Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel passende beoordeling	2
1.3	Leeswijzer	2
2	Wettelijk kader	3
2.1	Vogel- en Habitatrichtlijn	3
2.2	Wet natuurbescherming – Natura 2000	3
2.3	Wettelijk kader stikstof	4
3	Situatie Natura 2000-gebieden	8
3.1	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	9
3.2	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	10
4	Planvoornemen omgevingsvisie Heusden	12
5	Effectbepaling en -beoordeling	15
5.1	Afbakening van storingsfactoren die kunnen optreden	15
5.2	Beoordeling van directe effecten risicovolle aspecten en maatregelen	19
6	Conclusie	25
7	Bronnen	27

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Omgevingswet komt eraan. Met deze nieuwe wet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ordening vereenvoudigen en samenvoegen. Een van de instrumenten van deze nieuwe wet is de omgevingsvisie, de vervanger van de structuurvisie(s). In de omgevingsvisie schetst de overheid het beleid voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. Onderwerpen zoals natuur, water, verkeer en economie komen in de omgevingsvisie terug. Ook de gemeente Heusden heeft een omgevingsvisie opgesteld. De gemeente maakt hierin belangrijke keuzes zodat Heusden ook in de toekomst een plek is waar mensen graag willen wonen en werken. Voordat de visie kan worden vastgesteld, moet echter nog de procedure van de milieueffectrapportage (m.e.r.) worden doorlopen. Als onderdeel van deze procedure is een Omgevingseffectrapport (OER) opgesteld.

Figuur 1.1: Ligging gemeente Heusden en de kernen.

De omgevingsvisie bevat nieuwe richtinggevende beleidskeuzes, waarvan het niet op voorhand is uit te sluiten dat deze afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden. Daarom dient op grond van de Wet natuurbescherming een passende beoordeling van de omgevingsvisie te worden opgesteld.

1.2 Doel passende beoordeling

De passende beoordeling is de wettelijke plantoets die hoort bij kaderstellende plannen waarvan significante gevolgen op voorhand niet uitgesloten kunnen worden.

Het doel van de passende beoordeling is:

- Het in beeld brengen van de risico's op significante gevolgen op de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-netwerk als gevolg van het nieuwe beleid uit de omgevingsvisie.
- Beschrijven van mitigerende maatregelen en/of beleidsaanpassingen die nodig zijn om significante gevolgen te voorkomen. Het gaat hier met name om aanbevelingen voor de uitwerking van de uitvoeringsbesluiten.
- Waar relevant: kansen op positieve effecten.

Het detailniveau van de passende beoordeling sluit aan bij het detailniveau van een omgevingsvisie. Gezien het abstracte karakter van de beleidskeuzes is deze op hoofdlijnen. Het betreft daarom met name een risico-inschatting. Aan de hand van deze informatie dient de passende beoordeling aannemelijk te maken dat aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden is uit te sluiten en dat het nieuwe beleid uit de omgevingsvisie uitvoerbaar is.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het wettelijk kader van de Wet natuurbescherming beschreven en in hoofdstuk 3 komt - als vertrekpunt voor deze passende beoordeling - de beschrijving van de Natura 2000-gebieden in de omgeving aan bod. Aangegeven is ook wat de belangrijkste knelpunten zijn voor het behalen van de Natura 2000-doelen, waarmee ook de gevoeligheden van deze gebieden duidelijk wordt.

Vervolgens komt in hoofdstuk 4 het nieuwe beleid uit de omgevingsvisie die in deze passende beoordeling beschouwd is aan bod. In hoofdstuk 5 wordt bepaald welke potentiële effecten op kunnen treden en worden deze beoordeeld. Deze beoordeling heeft de vorm van een risico-inschatting. Daarvoor is een stoplichtmethode gehanteerd. In tabelvorm is aangegeven hoe groot het risico is dat er significante gevolgen optreden en welke mitigerende maatregelen hier tegenover staan.

2 Wettelijk kader

2.1 Vogel- en Habitatrichtlijn

Twee Europese richtlijnen, de Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en de Habitatrichtlijn (92/43/EEG), voorzien in de bescherming van belangrijke Europese natuurwaarden. De Europese Vogelrichtlijn (1979) regelt de bescherming van leefgebieden van Europees bedreigde en kwetsbare vogelsoorten. Met de Europese Habitatrichtlijn (1992) worden Europese (half-) natuurlijke habitats en bedreigde en kwetsbare dier- (andere dan vogels) en plantensoorten beschermd.

In dat kader zijn speciale gebieden aangewezen die beschermd moeten worden. Deze zogenaamde Vogel- en Habitatrichtlijngebieden vormen samen het Natura 2000-netwerk. De afzonderlijke gebieden worden ook wel Natura 2000-gebieden genoemd. Het doel hiervan is om de aangewezen habitattypes en habitats van soorten in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen. De lidstaten moeten maatregelen treffen om de kwaliteit van deze habitats en habitats van soorten niet te laten verslechteren en voorkomen dat er storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. Het hoofddoel van Natura 2000 is het stoppen van de achteruitgang en de waarborging van de biodiversiteit in Europa.

2.2 Wet natuurbescherming – Natura 2000

Aanwijzing en beheer van Natura 2000-gebieden

Sinds 1 januari 2017 is het beschermingsregime van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale Wet natuurbescherming (verder Wnb) overgenomen, in het onderdeel gebiedsbescherming. In hoofdstuk 2 van de Wnb is de bescherming van gebieden geregeld. De Wnb maakt het mogelijk gebieden aan te wijzen als beschermde natuurgebieden, waaronder Natura 2000-gebieden. Deze gebieden worden aangewezen ter uitvoering van de verplichtingen die voortvloeien uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn.

De essentie van het beschermingsregime voor de Natura 2000-gebieden is dat de duurzame instandhouding van soorten en habitats binnen de Europese Unie wordt gewaarborgd. De begrenzing van de Natura 2000-gebieden en de instandhoudings-doelstellingen zijn vastgelegd in de (ontwerp-)aanwijzingsbesluiten¹ voor de betreffende gebieden. Daarbij gaat het in ieder geval om instandhoudingsdoelen ten aanzien van de leefgebieden van vogels, voor zover nodig ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en/of ten aanzien van habitats en habitats van soorten, voor zover nodig ter uitvoering van de Habitatrichtlijn.

De provincie (Gedeputeerde Staten) zijn verplicht zorg te dragen voor het treffen van instandhoudingsmaatregelen voor de in de provincie gelegen Natura 2000-gebieden en moeten ook -indien daar aanleiding voor bestaat- passende maatregelen nemen om verslechtering van de kwaliteit van Natura 2000-gebieden te voorkomen. Voor de Natura 2000-gebieden in de Rijkswateren, waaronder de Waddenzee, is Rijkswaterstaat verantwoordelijk.

---

¹ Momenteel zijn op twee na alle gebieden definitief aangewezen, alleen het Krammer-Volkerak en het Zoommeer in Zeeland zijn nog niet definitief aangewezen. Voor deze 2 Natura 2000-gebieden is er nog geen definitief aanwijzingsbesluit. Deze gebieden liggen niet in de invloedssfeer van de omgevingsvisie Altena.

Voor ieder Natura 2000-gebied wordt een beheerplan opgesteld, dat elke zes jaar wordt geactualiseerd. In dit plan zijn de instandhoudingsdoelen nader uitgewerkt, zijn maatregelen beschreven die nodig zijn om deze doelen te realiseren en zijn kaders voor vergunningverlening voor menselijke activiteiten binnen de Natura 2000-gebieden aangegeven.

Bescherming van Natura 2000-gebieden bij ruimtelijke plannen en projecten

De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, ten aanzien van plannen en projecten die mogelijke effecten hebben op de natuurlijke kenmerken van de gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelen die in de Natura 2000-gebieden van kracht zijn. De Wnb maakt daarbij onderscheid in enerzijds plannen en anderzijds projecten. De omgevingsvisie betreft een plan.

Een plan dat -afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten- significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, kan alleen worden vastgesteld indien uit een passende beoordeling de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten (art. 2.8 lid 3 Wnb).

Bij het toetsen aan de instandhoudingsdoelen dient rekening te worden gehouden met “externe werking”. Dat wil zeggen dat niet alleen moet worden gelet op activiteiten binnen een Natura 2000-gebied, maar ook op activiteiten die buiten de grenzen van het betreffende Natura 2000-gebied worden uitgevoerd en een mogelijk effect hebben op Natura 2000-gebieden.

Het toetsingskader van de Wnb, onderdeel gebiedsbescherming kent de volgende procedurevarianten:

1. Er is zeker geen kans op significante gevolgen: geen vergunningplicht, plan is uitvoerbaar;
2. Er is een kans op significante gevolgen: passende beoordeling dient aan te tonen dat significante gevolgen uit te sluiten zijn voor een uitvoerbaar plan; (eventueel met ADC-toets = Alternatieventoets + Dwingende redenen van groot openbaar belang + Compensatie als in de passende beoordeling na het nemen van mitigerende maatregelen significant negatieve effecten nog steeds niet uit te sluiten zijn).

2.3 Wettelijk kader stikstof

2.3.1 Spoedwet Aanpak Stikstof (SAS)

De Spoedwet Aanpak Stikstof is verschenen in het Staatsblad (Staatsblad 2019, 517) van 30-12-2019. De Spoedwet aanpak stikstof, met uitzondering van artikel IX (heeft betrekking op Omgevingswet), is in werking getreden met ingang van 1 januari 2020.

De Spoedwet aanpak stikstof voorziet in aanvullende instrumenten om de stikstofproblematiek aan te pakken en moet nieuwe activiteiten met stikstofdepositie mogelijk maken. De Spoedwet voorziet in een permanente wijziging van onder andere de Wnb:

- de vergunningplicht voor andere handelingen vervalft.
- de Wnb bepaalt niet langer dat ook een vergunning nodig is indien een project de kwaliteit van de natuur kan verslechteren of daarop een significant verstorend effect kan hebben (gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied). Het nieuwe artikel bepaalt eenvoudigweg dat het verboden is zonder vergunning een

project te realiseren dat significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Door deze wijziging is er geen verslechteringsstoets meer nodig.

- De Wnb maakt het mogelijk om categorieën van projecten aan te wijzen die significante gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied maar niet vergunningplichtig zijn op grond van de Wnb als aan nadere regels is voldaan. De aanwijzing van die categorieën en het stellen van nadere regels gebeurt bij ministeriële regeling of bij provinciale verordening. Hiermee kunnen drempelwaardes worden ingevoerd. Bij het opstellen van dit natuurrapport zijn (nog) geen drempelwaardes vastgesteld.
- De Wnb krijgt een nieuw artikel; artikel 5.5a. Dat artikel voorziet erin dat projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden toch toestemming krijgen als zij stikstofdepositieruimte hebben gekregen. In het stikstofregistratiesysteem wordt stikstofdepositieruimte opgenomen die ontstaat als gevolg van een daling van stikstofdepositie door aanvullende bronmaatregelen. De stikstofdepositieruimte kan vervolgens aan nieuwe activiteiten worden toegedeeld, zodat aan die nieuwe activiteiten toestemming kan worden verleend. Het instellen van een dergelijk stikstofregistratiesysteem kan alleen bij ministeriële regeling. Bij het opstellen van dit natuurrapport is een dergelijk stikstofregistratiesysteem inmiddels ingesteld voor woningbouw en zeven specifieke MIRT-projecten.

2.3.2 *Verkeersbesluit 19 december 2019*

Met zijn brief van 13 november 2019 (Brief van 13 november 2019, nr. DGNVLG / 19260351) heeft het kabinet het maatregelenpakket voor de stikstofproblematiek in de woningbouw- en infrastructuursector bekend gemaakt. Eén van de maatregelen betreft: “het doorvoeren van een snelheidsverlaging overdag op autosnelwegen. De maximumsnelheid wordt overdag (van 6:00 - 19:00 uur) op alle autosnelwegen verlaagd naar 100 km per uur. Voor de wegen waar nu een maximumsnelheid van 120 of 130 km per uur geldt, blijft deze maximumsnelheid gelden in de avond en nacht (19:00 - 6:00 uur). Met het verkeersbesluit van 19 december 2019 is invulling gegeven aan voornoemd kabinetsbesluit. Per 16 maart 2020 is de snelheidsverlaging van kracht.

2.3.3 *Wet stikstofreductie en natuurverbetering*

Op 1 juli 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering in werking getreden. Deze wet regelt onder meer drie resultaatsverplichtingen voor stikstofreductie: in 2025 moet minimaal 40% van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben; in 2030 minimaal de helft en in 2035 minimaal 74%. In dit kader wordt gekeken naar mogelijkheden om de veestapel te verminderen, bijvoorbeeld door middel van vermindering van dierrechten. Ook kunnen provincies - via de regeling gerichte opkoop - een koopovereenkomst sluiten met agrarische bedrijven. De regeling is gericht op het kunnen opkopen van ‘piekbelasters’: bedrijven die een relatief hoge belasting veroorzaken op nabijgelegen Natura-2000 gebieden die stikstofgevoelig én overbelast zijn (zie ook paragraaf 2.3.6).

De wet voorziet in de verplichting om een programma van maatregelen op te stellen om die reductie te bereiken en de natuur te herstellen. Ook regelt de wet de tussentijdse monitoring en zo nodig bijsturing. Voor de zogeheten PAS melders en initiatiefnemers die onder het PAS vergunningsvrij waren, is in de wet bepaald dat zij alsnog gelegaliseerd worden.

Deze wet regelt ook een aanpassing van het Besluit natuurbescherming, waardoor nu een partiële vrijstelling geldt voor bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten. Het partiële slaat hier op het feit dat de vrijstelling alleen geldt voor stikstofdepositie en niet voor de overige storingsfactoren. Er hoeven ten behoeve van een natuurvergunningaanvraag (gebiedsbescherming) voor een project dus geen berekeningen en daarbij behorende beoordeling van de stikstofdepositie voor de realisatiefase meer plaats te vinden. De vrijstelling geldt niet voor de gebruiksfase van wat wordt gebouwd of aangelegd.

Om verdere stappen te zetten in de oplossing van de stikstofproblematiek en om goede condities voor Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten te realiseren, hebben de ministeries van Financiën en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op ambtelijk niveau twee denkbare beleidspakketten opgesteld. Deze beleidspakketten zijn aanvullend op de zogeheten structurele aanpak stikstof en natuurversterking, die het kabinet in 2020 publiceerde. Beide pakketten maken gebruik van opkoopregelingen om de veestapel met een derde te laten krimpen. Variant A is een integraal pakket gericht op stikstofreductie én op de extensivering van de landbouw rond Natura 2000-gebieden en in veenweidegebieden. Variant B is vooral gericht op stikstofreductie. Deze varianten zijn door het Planbureau voor de Leefomgeving onderzocht (Tiktak, A. et al. (2021), Quicksan van twee beleidspakketten voor het vervolg van de structurele aanpak stikstof. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving).

In reactie op de Wet Stikstofreductie en natuurverbetering heeft Greenpeace – mede namens een aantal andere organisaties - een sommatiebrief aan minister Schouten gestuurd op 20 mei 2021 (kenmerk: D20191602/BK/l/s). In deze brief wordt aangetoond dat de doelen voor Natura 2000 niet zullen worden gehaald zoals in de wet stikstofreductie wordt beoogd. Gesommeerd is om:

- bij de uitvoering van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering strengere doelen te hanteren én te realiseren in de volgende jaren,
- bij het realiseren van de geformuleerde doelen, ten aanzien van areaal dat nog niet onder de KDW is gebracht geen toename van stikstofdepositie toe te staan ten opzichte van het niveau in 2019;
- binnen drie maanden een programma vast te stellen voor het verminderen van de depositie van stikstof op voor stikstof gevoelige habitats, gebaseerd op bewezen effectieve maatregelen, waarmee tijdig wordt voldaan aan de onder I geformuleerde doelen, waarbij in het programma steeds prioriteit wordt gegeven aan de aanpak van de stikstofdepositie op de habitats en leefgebieden waar de daling van stikstofdepositie ecologisch gezien het meest urgent is.

Bij het schrijven van de passende beoordeling is niet bekend in hoeverre dit gerealiseerd wordt.

2.3.4 *Opkoop- en beëindigingsregelingen veehouderijen*

In de zomer 2021 heeft minister Schouten van LNV aangekondigd aan dat het budget voor de Maatregel Gerichte Opkoop (MGO) met 130 miljoen euro wordt opgehoogd met de overgebleven middelen uit de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen. Daarmee is voor de MGO nu in totaal 480 miljoen euro beschikbaar. Na evaluatie deze zomer, opent de tweede tranche naar verwachting eind dit jaar. De termijn waarbinnen aankopen door provincies moeten worden gerealiseerd, wordt verlengd, zodat provincies 2 maanden extra de tijd krijgen om

koopovereenkomsten te sluiten met piekbelasters. Vanaf de tweede tranche van de MGO komt de gerichte opkoopregeling van piekbelasters door provincies, de zogenoemde stoppersverklaring te vervallen. Voor deelnemers aan de MGO is het dan mogelijk om onder voorwaarden een bedrijf elders over te nemen, mits ook daar een emissiereductie wordt gerealiseerd. De MGO draagt bij aan het verminderen van de stikstofemissie.

Tot slot gaat de Landelijke beëindigingsregeling veehouderij (Lbv) naar verwachting in het voorjaar van 2022 open. Dit is een vrijwillige regeling waarbij varkens-, rund- en pluimveehouders een subsidie kunnen krijgen om te stoppen met hun bedrijf. De vrijwillige opkoopregeling voor veehouders is een maatregel binnen de structurele stikstofaanpak van het Rijk. Deze regeling draagt bij aan het verminderen van de stikstofemissie. Hiervoor wordt een bedrag van 970 miljoen euro beschikbaar gesteld. Als het volledige subsidiebedrag wordt benut, levert de Lbv een stikstofreductie op van 16 tot 35 mol. LNV start ook een pilot waarbij 100 miljoen euro gaat naar het opkopen van grond van deelnemers aan de Lbv. Vrijwillige verkoop van grond door de Lbv-deelnemers is daarbij het uitgangspunt. De pilot is bedoeld om regio's te ondersteunen bij de grote opgaven in het landelijk gebied. Zo kan aangekochte grond bijvoorbeeld worden ingezet voor het versterken van de natuur of het extensiveren van landbouwgrond. Het grondfonds treedt in werking zodra de eerste tranche van de Lbv in uitvoering gaat.

2.3.5 *Vaste afstandsgrens van 25 kilometer voor alle emissiebronnen*

Voor het berekenen van stikstofdepositie, nodig voor het aanvragen van een Wnb-vergunning, gaat een vaste afstandsgrens van 25 kilometer gelden voor alle emissiebronnen. Dat blijkt uit een Kamerbrief "Vervolgacties naar aanleiding van het eindrapport van het Adviescollege Meten en Berekenen Stikstof" van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 9 juli 2021 (Kenmerk: DGS / 21173346). Voor woningbouw, landbouw en industrie/energie gelden nu geen afstandsgrenzen, terwijl voor infrastructurele projecten rekening wordt gehouden met de stikstofneerslag tot 5 kilometer van de weg. Met deze aanpassing wordt tegemoet gekomen aan een uitspraak van de Raad van State over de afstandsgrens van 5 km voor verkeer. Een vaste afstandsgrens voor alle emissiebronnen leidt tot meer duidelijkheid en een gelijkwaardige behandeling van emissiebronnen bij de beoordeling van een vergunningaanvraag. AERIUS Calculator zal hiervoor worden aangepast. Naar verwachting gebeurt dat eind 2021 of begin 2022.

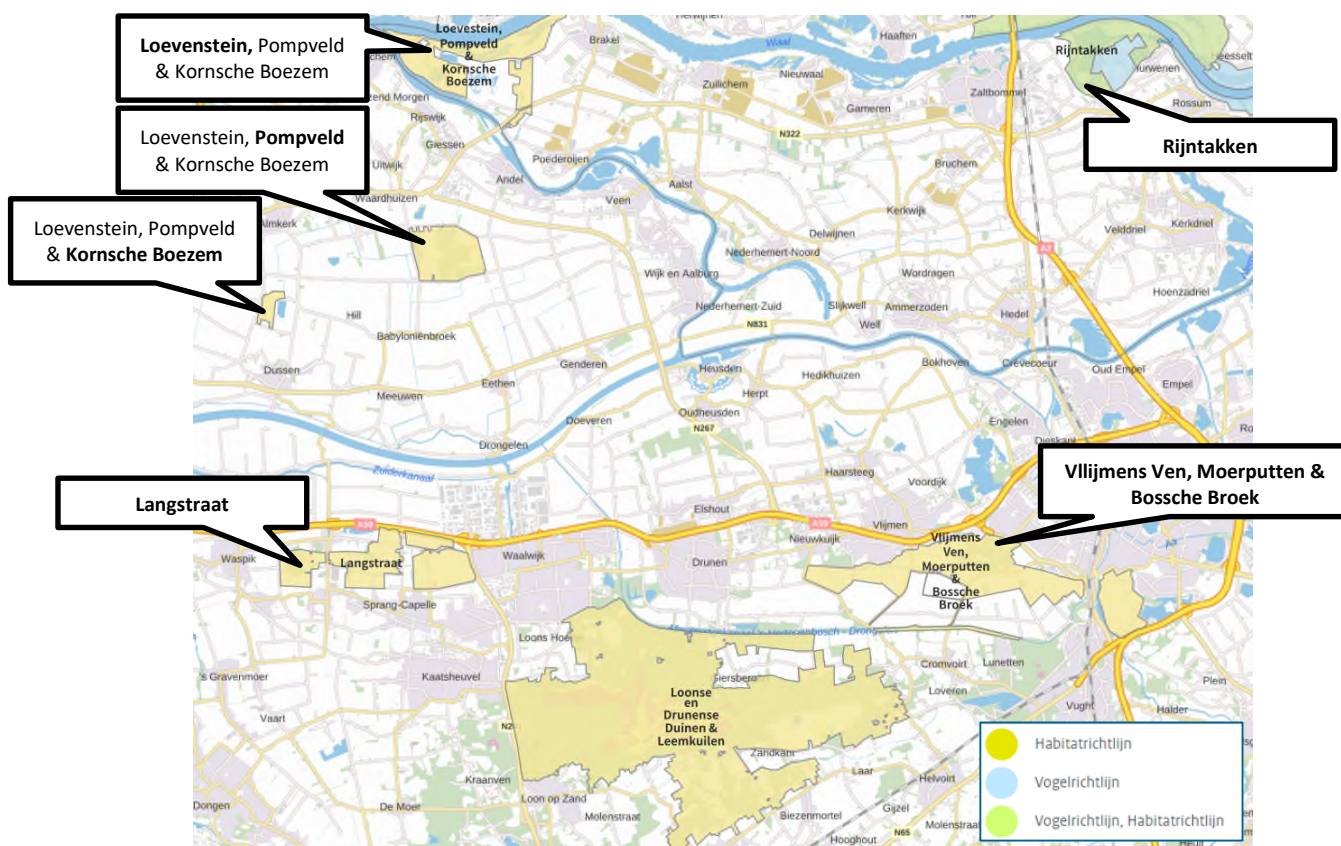
Omdat stikstof op een afstand verder dan 25 km niet meer hoeft te worden beoordeeld door initiatiefnemers, gaat de overheid hiervoor wel maatregelen treffen. Hiervoor komen extra bronmaatregelen (naast de bronmaatregelen voor de stikstofreductiedoelen / omgevingswaarden voor stikstof en de bronmaatregelen voor het legalisatieprogramma voor PAS-meldingen en PAS-berekeningen).

Ook kan het zijn dat in een individuele Wnb-vergunning (bijvoorbeeld) een extra emissiereductie wordt gevraagd vanwege stikstof op een afstand verder dan 25 km. Maar voor de beoordeling of voor een bepaalde activiteit een Wnb-vergunning nodig is, hoeft alleen te worden gekeken naar de stikstof tot 25 km van de emissiebron.

Voor het berekenen van stikstofneerslag, nodig voor het aanvragen van een natuurvergunning, geldt een vaste afstandsgrens van 25 kilometer.

3 Situatie Natura 2000-gebieden

In de gemeente Heusden liggen twee Natura 2000-gebieden; 'Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek' en 'Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen' (zie Figuur 3.1). Rond de gemeente liggen nog enkele andere Natura 2000-gebieden. Gezien hun ligging zullen deze Natura 2000-gebieden buiten het invloedsgebied van de effecten van de omgevingsvisie liggen, behalve ten aanzien van stikstofdepositie. Het betreft dan gebieden zoals 'Langstraat' en Loevenstein, Pompveld & Kornsche Boezem'.

Figuur 3.1: De ligging van Natura 2000-gebieden in en in de omgeving van de gemeente Heusden.

Om te kunnen bepalen welke invloed het beleid uit de omgevingsvisie heeft voor de natuurlijke kenmerken en instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden wordt gestart met een beschrijving de instandhoudingsdoelen en de relevante verstoringfactoren voor de twee meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Het detailniveau van deze beschrijvingen sluit aan bij het detailniveau van de omgevingsvisie. Gezien het abstracte karakter van deze visie is de beschrijving gedaan op hoofdlijnen.

3.1 Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek

3.1.1 Kenmerken

(<https://www.natura2000.nl/gebieden/noord-brabant/vlijmens-ven-moerputten-bossche-broek>)
 Het Vlijmens Ven, de Moerputten en het Bossche Broek vormen samen één gebied ten zuidwesten van 's-Hertogenbosch. Hier gaat het beekdal van de Dommel over in het laagveengebied van de "Naad van Brabant". Door de ligging in deze overgangszone zijn in het gebied basenminnende water- moeras- en graslandvegetaties aanwezig. Het Vlijmens Ven is een kwelgebied waar kranswiervegetaties wordt aangetroffen in sloten. De Moerputten is een natuureservaat met een groot areaal aan blauwgrasland en elzenbroekbos. Het Bossche Broek is een moerassig gebied in de benedenloop van de Dommel, waar blauwgraslanden aanwezig zijn.

3.1.2 Instandhoudingsdoelen

Het Natura 2000-gebied Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek betreft een Habitatrictlijngebied. Het gebied is in 2013 definitief aangewezen als Natura 2000-gebied. De instandhoudingsdoelen zijn in tabel 3.1 opgenomen. Op 23 februari 2018 heeft minister Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) een ontwerp-wijzigingsbesluit voor diverse Habitatrictlijngebieden getekend. Daarin zijn voor een groot aantal Natura 2000-gebieden (habitatrictlijngebieden) instandhoudingsdoelen voor een aantal habitattypen en/of habitatoorten toegevoegd, ook voor het Natura 2000-gebied Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen. Het ministerie van LNV heeft middels een kamerbrief op 1 april 2022 gemeld dat het Ministerie voornemens is het Wijzigingsbesluit Aanwezige waarden Habitatrictlijngebieden vast te stellen, echter zonder een datum aan te geven.

tabel 3.1: Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek, inclusief de doelen uit het ontwerp aanwijzingsbesluit (cursief gedrukt).

		Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelstelling populatie
Habitattypen				
H3140	Kranswierwateren	>	>	
<i>H3150</i>	<i>Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden</i>	=	=	
<i>H6230*</i>	<i>Heischrale graslanden</i>	=	=	
H6410	Blauwgraslanden	>	>	
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	=	=	
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	>	>	
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	>	>	
Habitatrictlijnsoorten				
H1059	Pimpernelblauwtje	>	>	>
H1061	Donker pimpernelblauwtje	>	>	>
<i>H1134</i>	<i>Bittervoorn</i>	=	=	=
H1145	Grote modderkruiper	>	>	>
H1149	Kleine modderkruiper	=	=	=
<i>H1166</i>	<i>Kamsalamander</i>	=	=	=

		Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelstelling populatie
H1831	Drijvende waterweegbree	=	=	=

Legenda

*	Prioritair habitatype
=	Behoud omvang / kwaliteit
>	Uitbreiding omvang / verbetering kwaliteit

3.2 Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen

3.2.1 Kenmerken

(<https://www.natura2000.nl/gebieden/noord-brabant/loonse-en-drunense-duinen-leemkuilen>)

De Loonse en Drunense Duinen is een groot stuifzandgebied. In dit gebied zijn dikke pakketten dekzand afgezet. Deze dekzanden zijn in de loop der tijd begroeid geraakt met bos, maar door houtkap en overbeweiding kon het zand weer gaan stuiven en ontstonden de huidige Loonse en Drunense duinen. Het stuifzandgebied wordt omringd door uitgestrekte naald- en eikenbossen die aan de zuidkant aansluiten op de Brand, een beekdal met alluviale bossen, moeras en vennen. Enkele kilometers ten zuiden van het gebied liggen - geïsoleerd - de Leemkuilen. Dit gebied bevat vele gegraven plassen, omgeven door moerasbos.

3.2.2 Instandhoudingsdoelen

Het Natura 2000-gebied Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen betreft een Habitatrictlijngebied. Het gebied is in 2013 definitief aangewezen als Natura 2000-gebied. De instandhoudingsdoelen zijn in tabel 3.2 opgenomen. Op 23 februari 2018 heeft minister Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) een ontwerp-wijzigingsbesluit voor diverse Habitatrictlijngebieden getekend, ook voor het Natura 2000-gebied Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen.

tabel 3.2: Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen, inclusief de doelen uit het ontwerp aanwijzingsbesluit (cursief gedrukt).

		Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelstelling populatie
Habitattypen				
H2310	Stuifzandheiden met struikheide	>	>	
H2330	Zandverstuivingen	>	>	
H3130	Zwakgebufferde vennen	=	=	
<i>H4030</i>	<i>Droge heiden</i>	>	>	
H6410	Blauwgrassen	>	>	
<i>H9120</i>	<i>Beuken-eikenbossen met hulst</i>	=	>	
H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	>	>	
H9190	Oude eikenbossen	=	=	
H91E0C*	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	>	>	

		Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelstelling populatie
Habitatrichtlijnsoorten				
H1166	Kamsalamander	>	>	>
H1831	Drijvende waterweegbree	=	=	=

Legenda

*	Prioritair habitatype
=	Behoud omvang / kwaliteit
>	Uitbreiding omvang / verbetering kwaliteit

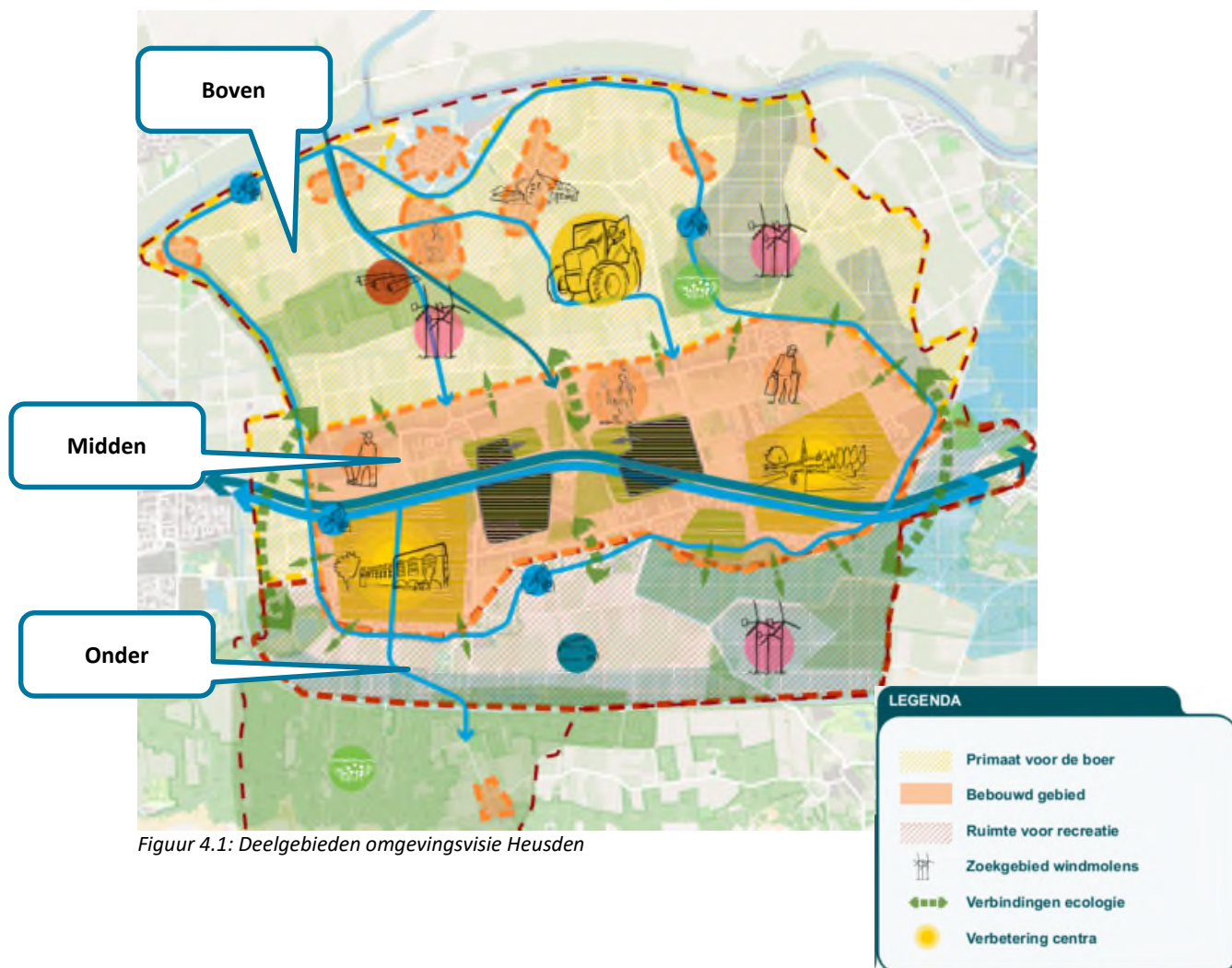
4 Planvoornemen omgevingsvisie Heusden

In de omgevingsvisie van de gemeente Heusden wordt omschreven waar de gemeente de komende jaren op inzet met betrekking tot beleidskeuzes en projecten. In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen een beeld gegeven van de inhoud van de omgevingsvisie. Dit zijn de beleidskeuzes en/of projecten die invloed hebben op de ruimtelijke invulling en daarom passend beoordeeld moeten worden.

In de omgevingsvisie worden de beleidskeuzes en ontwikkelingen opgedeeld in drie deelgebieden. Deze gebieden zijn verdeeld op basis van de ligging en de waarden die de gebieden hebben voor de gemeenten. De volgende gebieden worden gehanteerd:

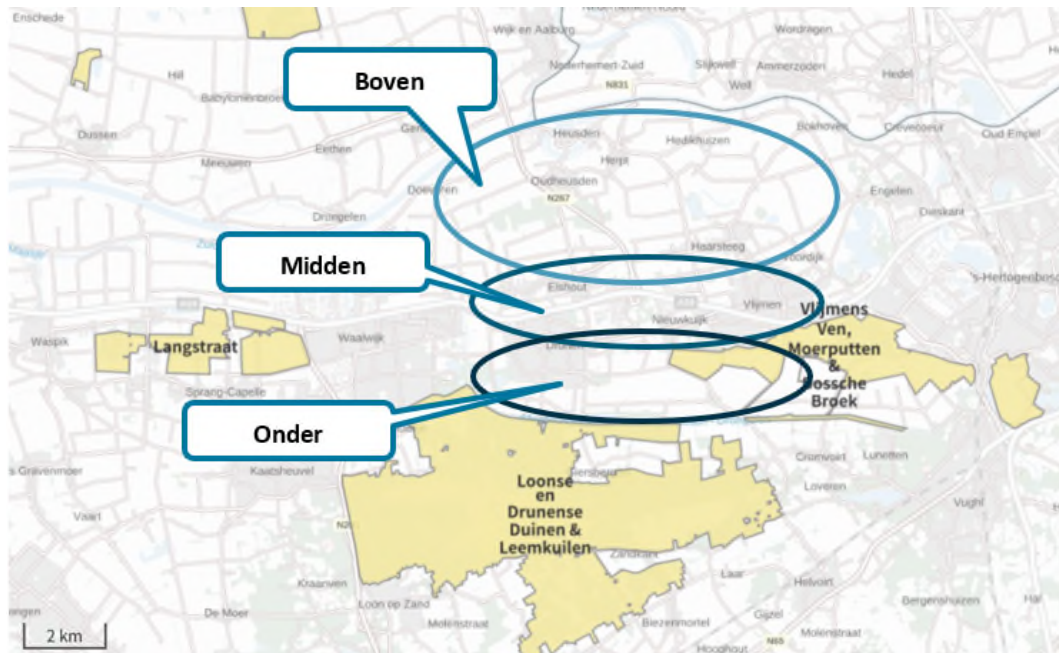
- Boven
- Midden
- Onder

In onderstaande figuur zijn de deelgebieden weergegeven.

Figuur 4.1: Deelgebieden omgevingsvisie Heusden

Figuur 4.2: Ligging deelgebieden ten opzichte van Natura 2000-gebied

Binnen deze deelgebieden staan verschillende ontwikkelingen centraal. Deze worden hieronder per deelgebied beschreven.

Boven

- Ontwikkelingen in het agrarisch landschap is hier aan de boer. Deze kan er zijn bedrijf ontwikkelen in goede relatie met natuurontwikkeling, versterking van de biodiversiteit, energie opwekking en wateropvang.
- Er wordt meer ruimte geboden voor meerdaagse toeristen door onder andere meer overnachtingsgelegenheden. Ook wordt ingezet op het verbeteren van de fietsroutes en het centrumgebied in Drunen. De toeristische as wordt versterkt tussen Vesting-Drunen-Loonse en Drunense Duinen.
- Aan de randen van Oudheusden en de andere kernen kunnen ontwikkelingen plaatsvinden, wanneer dit passend is bij de schaal van de kern.
- Inzet op kleinschalige transformatie van verouderde woningen of voormalige woon-werklocaties.
- Collectieve voorzieningen dragen bij aan de leefbaarheid. Ook wanneer dit in de vorm van energie opwekking is.

Midden

- De kernen Drunen, Vlijmen, Elshout, Nieuwkuijk en Haarsteeg groeien naar elkaar toe tot een levendige en groene verstedelijkte strook. Randvoorwaarden bij de realisatie van (her)ontwikkeling van woningen, bedrijfsgebouwen en publieke ruimte is het realiseren van kwalitatief goed groen en opvang en berging van water. Er wordt altijd gewerkt vanuit de gedachte van een gebiedsontwikkeling. Uitgangspunt is dat er in bestaand stedelijk gebied in totaal niet meer verharding bij mag komen.

- De vernieuwing van het centrum van Drunen en de inzet op groene straten voor voetgangers en fietsers zorgt voor een levendig gebied. Niet alleen voor eigen bewoners maar ook uit omliggende kernen en verblijvende toeristen in de nabijheid.
- De bestaande woningvoorraad wordt uitgebreid met, en soms vervangen door, kleinere betaalbare woningen voor een- of tweepersoonshuishoudens. Hierdoor ontstaat meer diversiteit.
- De overgang tussen de bebouwde kernen en de natuur eromheen is zacht.
- Er is voldoende ruimte op de bedrijventerreinen. Er zijn twee logische uitbreidingsmogelijkheden van bestaande terreinen wanneer hier meer vraag naar is. Wanneer er wordt uitgebreid, wordt dit zoveel mogelijk circulair ingezet.
- Bedrijventerreinen worden met meer menselijke maat ingericht. Zo wordt fietsen naar het werk, of het maken van een ommetje aantrekkelijker gemaakt. Daarnaast worden de bedrijventerreinen klimaatadaptief en komt er een gezamenlijke mobiliteitshub.
- Op de bedrijventerreinen is plek voor maakbedrijven die een meerwaarde hebben voor Heusden. Bij nieuwe bedrijven wordt kritischer gekeken naar of dit nog past binnen de duurzame doorontwikkeling van de bedrijventerreinen.

Onder

- Tussen de Loonse en Drunense Duinen en de verstedelijkte strook ontstaat een aantrekkelijk recreatief gebied waarin kleinschalige toeristische voorzieningen samengaan met het boerenleven en natuurontwikkeling.
- Er ontstaat een stevige verbinding tussen Drunen en het duingebied.
- Boeren die de bedrijfsvoering willen aanpassen of de boerderij willen transformeren naar een recreatieve of ander passende voorziening in dit gebied worden hierin gestimuleerd.

5 Effectbepaling en -beoordeling

5.1 Afbakening van storingsfactoren die kunnen optreden

In deze paragraaf worden ingreep-effect relaties beschreven waarin relevante aspecten als gevolg van de beleidskeuzes worden afgebakend. De effectenindicator Natura 2000 is geraadpleegd om na te gaan welke mogelijke effecten er kunnen optreden. De effectenindicator is een instrument waarmee mogelijke schadelijke effecten ten gevolge van de activiteit en plannen kunnen worden verkend. Het dient als leidraad; geanalyseerd is of alle aangegeven storingsfactoren daadwerkelijk optreden en of aanvullende effecten relevant zijn.

5.1.1 Relevante storingsfactoren

Op basis van effectenindicator van het ministerie van LNV en expert-judgement zijn de volgende storingsfactoren relevant:

Oppervlakteverlies

Afname beschikbaar oppervlak leefgebied van een soort en/of habitatype indien een activiteit binnen het Natura 2000-gebied plaats vindt.

Versnippering

Het uiteenvallen van het leefgebied van soorten. Dit kan optreden door grootschalige ontwikkelingen binnen een Natura 2000-gebied of op plekken waarbij de verbinding met andere Natura 2000-gebieden wordt belemmerd. Dit kan bijvoorbeeld optreden bij ontwikkeling van het zoekgebied voor de opwekking van energie met windturbines tussen de twee aanwezige Natura 2000-gebieden.

Verzuring en vermesting door stikstofdepositie uit de lucht

Verzuring van bodem of water is een gevolg van de uitstoot (emissie) van vervuilende gassen door bijvoorbeeld bedrijven en (vracht)voertuigen, maar ook door de stookinstallaties van woningen ten behoeve van verwarming en uitstoot van veehouderijen. De uitstoot bevat onder andere zwaveldioxide (SO₂), stikstofoxiden (NO_x), ammoniak (NH₃) en vluchtige organische stoffen (VOS). Deze verzurende stoffen komen via lucht of water in de grond terecht en leiden aldus tot het zuurder worden van het biotische milieu. Vermesting is in dit geval de 'verrijking' van ecosystemen door stikstofdepositie. Het gaat daarbij om aanvoer door de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden). Vermesting kan ook optreden door nitraat- en fosfaataanvoer via het grond- en oppervlaktewater. Van dit laatste is bij dit project geen sprake. De effecten van verzurende stoffen zijn niet altijd te scheiden van die van vermestende stoffen, omdat een deel van de verzurende stoffen ook vermestend werkt (aanvoer van stikstof). Om deze reden zijn beide effecten hier samen genomen. De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen en heidevelden worden gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstofdepositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Daarbij is de beschikbaarheid van stikstof bepalend voor de concurrentieverhoudingen tussen de plantensoorten. Wanneer door stikstofdepositie de hoeveelheid beschikbaar stikstof boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Diersoorten hoger in de voedselketen krijgen te maken met een mineralen-onbalans als gevolg van de samenstelling van plantaardig voedsel. Hierdoor neemt de

biodiversiteit af. Dit heeft ook effect op de fauna, doordat hierdoor veranderingen van het leefgebied optreden, waardoor een gebied ongeschikt wordt als bijvoorbeeld broed- of foerageergebied.

Verdroging

Uitbreiding van bebouwd oppervlak resulteert in een toename van verhard oppervlak (= negatief effect op oppervlaktewater). Als gevolg van een afname in infiltratie heeft een uitbreiding van verhard oppervlak ook een negatief effect op het grondwater. Dit wordt conform wet- en regelgeving gecompenseerd door retentie, zodat negatieve effecten worden voorkomen, dan wel zeer lokaal blijven. Daarom is alleen bij ontwikkelingen op korte afstand van verdrogingsgevoelige Natura 2000-gebieden verdroging een relevante storingsfactor. Beide N2000-gebieden zijn aangewezen voor verdrogingsgevoelige natuur, zie par 5.1.3)

Verstoring door geluid, licht, trillingen

Door ontwikkeling van woningen, bedrijven of door recreatieve activiteiten is er sprake van verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen zoals geluid door wegverkeer, door bedrijvigheid of door mensen. Daarnaast kan er sprake zijn van verstoring door kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit woonwijken en bedrijventerreinen. Vaak treedt dit samen op met optische verstoring. Er is sprake van trillingen in bodem en water als dergelijke trillingen door menselijke activiteiten veroorzaakt worden, zoals bij boren of heien. Dit betreft met name bouwwerkzaamheden in de aanlegfase. Ook de realisatie van windturbines in mogelijke zoekgebieden leiden tot verstoringseffecten zoals geluid en trillingen door het draaien van rotorbladen.

Optische verstoring

Optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem. In het geval van de omgevingsvisie kan het gaan om de aanwezigheid van bebouwing en de beweging van de voertuigen en mensen op korte afstand tot Natura 2000-gebieden of door netwerkeffecten (bijvoorbeeld met een toename van recreanten of vervoersbewegingen in/nabij Natura 2000-gebieden).

De aanwezige Natura 2000-gebieden in Heusden zijn populair bij recreanten. Zo wordt er veel gewandeld en gefietst in deze gebieden en zijn ze tevens zeer geschikt voor ruiters. De meeste van deze activiteiten hebben op dit moment geen grote negatieve invloed op de instandhoudingsdoelstellingen. In het Bossche Broek is de recreatie de laatste jaren sterk gestegen. In alle gebieden is duidelijk aangegeven waar gerecreëerd kan worden en waar dit niet is toegestaan. Door toename van de recreatiedruk, deze druk kan toenemen op basis van beleid uit de omgevingsvisie. Hierdoor kan het zijn dat er te weinig ruimte is binnen deze aangewezen gebieden. Men kan dan buiten de gewaande paden gaan treden om meer ruimte te vinden, waardoor sprake kan zijn van optische verstoring.

Mechanische effecten

Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding (door recreanten) of golfslag en dergelijke, die optreden ten gevolge van menselijke activiteit. Om dit soort effecten te krijgen, moeten activiteiten in de Natura 2000-gebieden plaatsvinden. De omgevingsvisie zou kunnen leiden tot enige beperkte toename van bezoekers aan de Natura 2000-gebieden. Dit speelt met name bij woningbouw, de recreatieve ontwikkelingen nabij het Natura 2000-gebied ligt en de

toename van woningen waarbij de mogelijkheid bestaat dat de nieuwe bewoners in de Natura 2000-gebieden gaan recreëren.

Daarnaast kan er ook sprake zijn van aanvaringsslachtoffers met rotor, mast of zog achter windturbines. Dit effect kan met name optreden bij vogels en vleermuizen.

5.1.2 *Niet-relevante storingsfactoren*

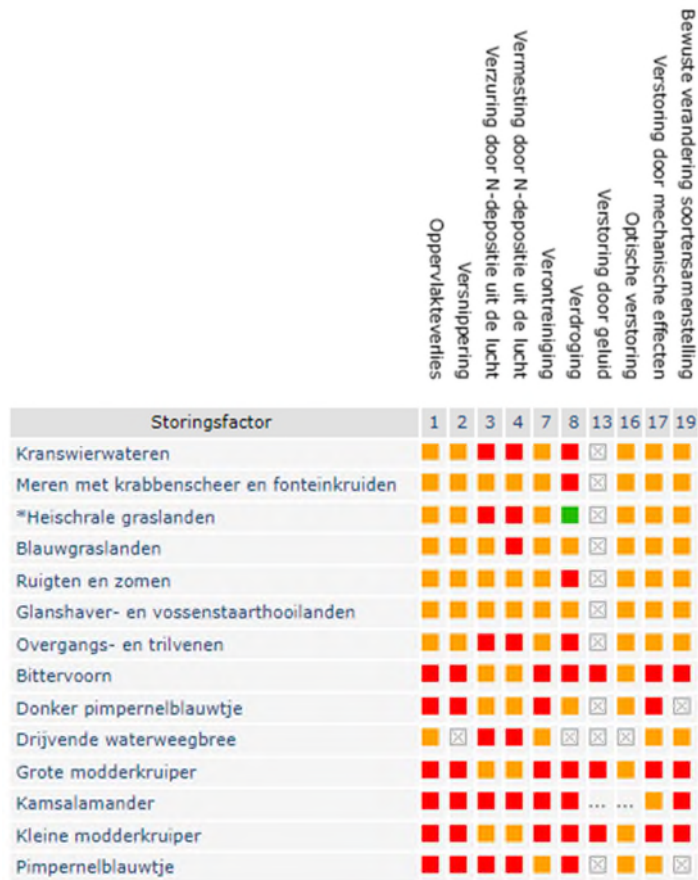
De omgevingsvisie leidt niet tot een verandering in chloridegehalten in water waardoor effecten van verzoeting of verzilting in de aanleg- of gebruiksfase zijn uitgesloten. De omgevingsvisie leidt evenmin tot hogere grondwaterstanden en/of toenemende kwel veroorzaakt door menselijk handelen waardoor vernatting uit te sluiten is. De omgevingsvisie leidt niet tot verandering van stroomsnelheid, niet verandering in overstromingsfrequentie of verandering in bodemdichtheid of bodemsamenstelling van terrestrische of aquatische systemen omdat de plannen niet leiden tot aanslibbing of verstuiving.

Van verandering van soortensamenstelling is geen sprake omdat de projecten niet voorzien in herintroductie van soorten of introductie van exoten.

Ook treedt er geen verstoring op door verontreiniging. Er is sprake van verontreiniging als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen, die onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Het is niet aannemelijk dat als gevolg van de omgevingsvisie hier sprake van zal zijn. Bovendien zijn nieuwe ontwikkelingen gebonden aan voorschriften en regels uit de Waterwet en Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. In het kader hiervan worden bij het ontwerp en de inrichting van het projectgebied voorzieningen getroffen om verontreinigingen te voorkomen, waardoor ecologisch gerelateerde effecten niet aan de orde zijn. (Significante) Negatieve effecten zijn uitgesloten.

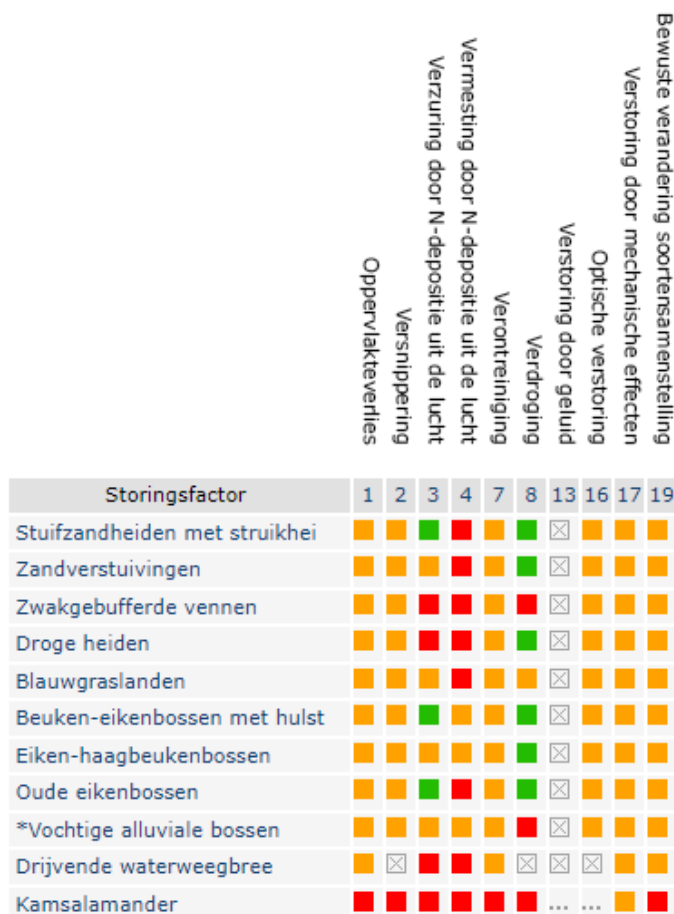
5.1.3 *Gevoeligheid Natura 2000-gebieden voor storingsfactoren*

Naast het feit dat de effectenindicator behulpzaam is bij het vaststellen van mogelijke optredende storende factoren (voorgaande alinea's) is deze ook behulpzaam bij het bepalen van de mogelijke effecten hiervan. De effectenindicator 'Natura 2000 – ecologische randvoorwaarden en storende factoren' geeft informatie over de gevoeligheid van alle Natura 2000 soorten en habitattypen ten aanzien van storende factoren. In Figuur 5.1 is de gevoeligheid van de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Vlijmens Ven, moerputten & Bossche Broek weergegeven. In Figuur 5.2 is datzelfde weergegeven voor het Natura 2000-gebied Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen.

Bewuste verandering soortensamenstelling
 Verstoring door mechanische effecten
 Verstoring door geluid
 Optische verstoring
 Verontreiniging
 Verdroging
 Verontreiniging
 Vermesting door N-depositie uit de lucht
 Verzuuring door N-depositie uit de lucht
 Versnippering
 Oppervlakteverlies

Figuur 5.1: Gevoeligheid instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek voor de meest voorkomende storingsfactoren (bron: effectenindicator).

Figuur 5.2: Gevoeligheid instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden Loonse en Drunensche Duinen & Leemkuilen voor de meest voorkomende storingsfactoren (bron: effectenindicator).

5.2 Beoordeling van directe effecten risicovolle aspecten en maatregelen

5.2.1 Doel/beoordelingskader

Het doel van deze beoordeling is het signaleren van beleidskeuzes waarvan de uitvoerbaarheid, vanwege effecten op het Natura 2000-netwerk, twijfelachtig is. In dat geval moeten in de omgevingsvisie maatregelen worden opgenomen die de negatieve effecten voldoende verzachten zodat aannemelijk gemaakt kan worden dat het beleid uitvoerbaar is. Dit kan alleen aan de orde zijn voor projecten/beleidskeuzes die al voldoende concreet bekend zijn en dus beoordeeld kunnen worden. In Tabel 5.1 is het beoordelingskader van deze passende beoordeling opgenomen.

Tabel 5.1: Beoordelingskader passende beoordeling

	Risico op significante gevolgen
	Zonder meer uitvoerbaar, significante effecten kunnen worden uitgesloten
	Zonder meer uitvoerbaar, significante effecten kunnen worden uitgesloten, mits aan relatief eenvoudige randvoorwaarden voldaan wordt
	Uitvoerbaar met mitigerende maatregelen in vervolgbesluiten, in dat geval zijn significante gevolgen uit te sluiten
	Uitvoerbaarheid niet onmogelijk maar grote opgave voor mitigerende/compenserende maatregelen in vervolgbesluiten om significante gevolgen te kunnen uitsluiten
	Uitvoerbaarheid twijfelachtig, ook met mitigerende/compenserende maatregelen nog steeds groot risico op significante effecten. Mitigatie-voorstel in deze passende beoordeling

5.2.2 Beoordeling effecten beleidskeuzes deelgebied boven

Beleidskeuzes deelgebied boven		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Woningbouw leidt tot extra stikstofdepositie door de verkeersaantrekkende werking.	In zowel de Loonse en Druinense Duinen & Leemkuilen als in Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek, bevinden zich habitattypen die gevoelig zijn voor stikstofdepositie. Op delen van deze gebieden is de depositie van stikstof al hoger dan de kritische depositiewaarden. Daarom is er risico op significante gevolgen met een toename van stikstofdepositie.	Mogelijkheden zoeken via energietransitie. Daarnaast maatregelen nemen om de verkeersaantrekkende werking zo klein mogelijk te maken (inzetten op OV, fiets, e.d.)
Woningbouw (toename aantal huizen) leidt tot een kans op toename van verstoring door met name geluid en licht	Directe omgeving is door bestaand gebruik al verstoord dus risico op significante gevolgen van de woningen zelf is beperkt. De beoogde groei van woningbouw in het deelgebied boven is van dusdanige afstand dat dit niet direct tot verstoring leidt, de tussen liggende kernen zorgen voor afschermdende werking.	

Beleidskeuzes deelgebied boven		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Woningbouw (toename bewoners als nieuwe wandelaars in de N2000-gebieden) leidt tot een toename van optische verstoring in N2000-gebied.	In de beheerplannen van beide Natura 2000-gebieden is aangegeven dat de recreatieve druk in de beide Natura 2000-gebieden al is toegenomen de afgelopen jaren en naar verwachting de komende jaren nog verder toeneemt. Dit heeft negatieve gevolgen voor de rust in het gebied. Daarom wordt de kans op significante gevolgen groot beoordeeld. Er worden te weinig mogelijkheden ontwikkeld om de recreatiedruk op N2000-gebieden te ontlasten.	Voorrang geven aan uitwerking van het beleid om een groene leefomgeving te creëren als alternatief voor de natuurgebieden.
Ontwikkeling van het agrarisch landschap leidt tot extra stikstofdepositie.	In zowel de Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen als in Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek, bevinden zich habitattypen die zeer gevoelig zijn voor stikstofdepositie. Op delen van deze gebieden is de depositie van stikstof al hoger dan de kritische depositiewaarden. Daarom is er risico op significante gevolgen met een toename van stikstofdepositie. Met name omdat wordt uitgegaan van de vrijwilligheid is de kans groot dat deze keuze leidt tot significante gevolgen.	Mogelijkheden zoeken via energietransitie. Daarnaast zo nodig brongerichte maatregelen om de milieudruk (bijvoorbeeld verstoring en verzuring en vermisting) zo beperkt mogelijk te houden.
Meer ruimte voor recreatie met o.a. meerdaagse toeristen leidt tot een kans op toename van verstoring door met name geluid, licht maar ook mogelijk mechanische verstoring.	In de beheerplannen van beide Natura 2000-gebieden is aangegeven dat de recreatieve druk in de beide Natura 2000-gebieden al is toegenomen de afgelopen jaren en naar verwachting de komende jaren nog verder toeneemt. Dit heeft negatieve gevolgen voor de rust in het gebied. Daarom wordt de kans op significante gevolgen groot beoordeeld.	Beperken lichtuitstraling naar omgeving. Zorgen voor afscherming richting N2000-gebied. Voorrang geven aan uitwerking van het beleid om een groene leefomgeving te creëren als alternatief voor de natuurgebieden.
Verbeteren van de fietsroutes tussen centrumgebieden richting de Loonse en Drunense Duinen leidt tot een kans op toename aan bezoekers wat kan leiden tot verstoring.	In de beheerplannen van beide Natura 2000-gebieden is aangegeven dat de recreatieve druk in de beide Natura 2000-gebieden al is toegenomen de afgelopen jaren en naar verwachting de komende jaren nog verder toeneemt. Dit heeft negatieve gevolgen voor de rust in het gebied. Daarom wordt de	Voorrang geven aan uitwerking van het beleid om een groene leefomgeving te creëren als alternatief voor de natuurgebieden. Daarnaast kan een goede inpassing van de fietsroutes en het toepassen van innovatieve verlichtingsystemen ervoor zorgen dat effecten van verstoring worden verminderd.

Beleidskeuzes deelgebied boven		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
	kans op significante gevolgen groot beoordeeld.	
Kleinschalige transformatie van verouderde woningen en voormalige woon- werklocaties kan leiden tot een afname van stikstofdepositie	Het transformeren van de bestaande bebouwing leidt niet tot nieuwe significante effecten. Het technisch verbeteren van deze woningen kan juist leiden tot minder belasting op de Natura 2000-gebieden.	Alle woningen en werklocaties gasloos realiseren. Door daarbij gebruik te maken van het schoonste materiaal wordt ook in de realisatiefase stikstofdepositie en bijbehorende versterking zoals verzuring en vermisting verder te beperkt.

5.2.3 Beoordeling effecten beleidskeuzes deelgebied midden

Beleidskeuzes deelgebied midden		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Verdere verstedelijking van de kernen met ruimte voor woningbouw kan leiden tot extra stikstofdepositie	In zowel de Loonse en Druinense Duinen & Leemkuilen als in Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek, bevinden zich habitattypen die gevoelig zijn voor stikstofdepositie. Op delen van deze gebieden is de depositie van stikstof al hoger dan de kritische depositiewaarden. Daarom is er risico op significante gevolgen met een toename van stikstofdepositie.	Mogelijkheden zoeken via energietransitie. Daarnaast zo nodig brongerichte maatregelen om de milieudruk zo beperkt mogelijk te houden. Maatregelen nemen om de verkeersaantrekkende werking zo klein mogelijk te maken (inzetten op OV, fiets, e.d.)
De verstedelijking van de kernen (toename huizen) leidt tot een kans op toename van versterking door met name geluid en licht.	Directe omgeving is door bestaand gebruik al verstoord dus risico op significante gevolgen van de woningen zelf is beperkt.	Beperken lichtuitstraling naar omgeving. Zorgen voor afscherming richting N2000-gebied.
De verstedelijking van de kernen (toename bewoners – nieuwe wandelaars in het N2000-gebied) leidt tot een kans op toename van versterking door met name geluid en licht.	In de beheerplannen van beide Natura 2000-gebieden is al aangegeven dat de recreatieve druk in de beide Natura 2000-gebieden is toegenomen de afgelopen jaren en naar verwachting de komende jaren nog verder toeneemt. Dit heeft negatieve gevolgen voor de rust in het gebied. Gezien de ligging direct naast deze twee Natura 2000-gebieden wordt de kans op significante gevolgen als groot gezien.	Voorrang geven aan uitwerking van het beleid om een groene leefomgeving te creëren als alternatief voor de natuurgebieden.

Beleidskeuzes deelgebied midden		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Vernieuwing van het centrum van Drunen met inzet op verminderen van auto-toegankelijkheid leidt een afname van verstoringen zoals verstoring door geluid en een afname van stikstofdepositie	De afname van auto-gebruik leidt tot een vermindering van verstoringen, zowel door geluid als ook voor kans op verzuring/vermesting door stikstofdepositie.	Niet van toepassing
Uitbreiding van bedrijventerrein leidt tot een toename van verstoring door geluid en licht, maar ook tot toename verzuring en vermesting door stikstofdepositie.	Directe omgeving is door bestaand gebruik al verstoord dus risico op significante gevolgen van de woningen zelf is beperkt. Wel neemt de verstoring toe met uitbreiding. Met name door transport neemt de stikstofdepositie en daarmee het effect van verzuring/vermesting toe. Op delen van deze gebieden is de depositie van stikstof al hoger dan de kritische depositiewaarden. Daarom is er risico op significante gevolgen met een toename van stikstofdepositie.	Beperken lichtuitstraling en geluidseffecten naar omgeving. Zorgen voor afscherming richting N2000-gebied. Mogelijkheden zoeken via energietransitie. Daarnaast zo nodig brongerichte maatregelen om de milieudruk (bijvoorbeeld verstoring en verzuring en vermesting) zo beperkt mogelijk te houden.
Uitbreiding bebouwd oppervlak resulteert in een toename van verhard oppervlak en afname in infiltratie. Daardoor kans verlaging grondwaterpeil.	Beide gebieden hebben instandhoudingsdoelen die gevoelig zijn voor verdroging	Grondwaterneutraal bouwen. Dit effect wordt conform wet- en regelgeving gecompenseerd door retentie, zodat negatieve effecten worden voorkomen, dan wel zeer lokaal blijven.

5.2.4 Beoordeling effecten beleidskeuzes deelgebied onder

Beleidskeuzes deelgebied onder		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Ontwikkelen van een aantrekkelijk recreatief gebied tussen de Loonse en Drunense Duinen en de kernen leidt tot een toename van verstoring door geluid en licht een ook tot toename van mechanische verstoring.	In de beheerplannen van beide Natura 2000-gebieden is aangegeven dat de recreatieve druk in de beide Natura 2000-gebieden al is toegenomen de afgelopen jaren en naar verwachting de komende jaren nog verder toeneemt. Dit heeft negatieve gevolgen voor de rust in het gebied. Daarom wordt de kans op significante gevolgen groot beoordeeld.	Beperken lichtuitstraling en geluidbelasting naar omgeving. Zorgen voor afscherming richting N2000-gebied. Voorrang geven aan uitwerking van het beleid om een groene leefomgeving te creëren als alternatief voor de natuurgebieden.

Beleidskeuzes deelgebied onder		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Mogelijkheden van boeren om bedrijfsvoering te transformatie van naar een recreatieve voorziening of andere passende voorziening leidt tot afname van stikstofdepositie.	Het transformeren van de bestaande boeren bedrijven leidt niet tot nieuwe significante effecten. Door andere bedrijfsvoering nemen de effecten van verzuring/vermesting zelfs af. Wel kan er sprake zijn van een toename van andere versturende effecten door toename aan recreatie. De verstoring die hierdoor kan optreden is met name door licht en geluid.	Beperken lichtuitstraling en geluidbelasting naar omgeving. Zorgen voor afscherming richting N2000-gebied.
Mogelijkheden van boeren om bedrijfsvoering te transformatie van naar een recreatieve voorziening of andere passende voorziening leidt tot toename van aantal recreanten.	In de beheerplannen van beide Natura 2000-gebieden is aangegeven dat de recreatieve druk in de beide Natura 2000-gebieden al is toegenomen de afgelopen jaren en naar verwachting de komende jaren nog verder toeneemt. Dit heeft negatieve gevolgen voor de rust in het gebied. Daarom wordt de kans op significante gevolgen groot beoordeeld.	Beperken lichtuitstraling en geluidbelasting naar omgeving. Zorgen voor afscherming richting N2000-gebied. Voorrang geven aan uitwerking van het beleid om een groene leefomgeving te creëren als alternatief voor de natuurgebieden.
Realisatie van windturbines in deelgebied onder (gelegen tussen beide Natura 2000-gebieden) leidt tot een toename van verstoring door geluid en trillingen van draaiende rotorbladen. Daarnaast treedt verstoring op door versnippering.	De realisatie van windturbines tussen de twee Natura 2000-gebieden leidt tot een belemmering in de verbinding tussen deze gebieden. De rotorbladen zorgen voor een verstoring van de rust door geluid en trillingen waar verschillen habitatsoorten gevoelig voor zijn. Rust is voor een groot aantal diersoorten een belangrijke factor voor het behoud van een gezonde populatie. Daarnaast is er sprake van optische verstoring als gevolg van geluid en ook licht dat 's nachts actief is op de windturbines. En kan er sprake zijn van aanvaringsverstoring. Dit geldt echter met name voor vogels en soorten die binnen het N2000-gebied voorkomen waardoor directe effecten hierop verminderen. Daarnaast zijn de beide N2000-gebieden niet aangewezen als vogel gebieden.	De windturbines niet in dit zoekgebied te realiseren maar in te zetten op de overige zoekgebieden in de omgevingsvisie.

6 Conclusie

Het beleid uit de Omgevingsvisie Heusden is nog niet zo concreet uitgewerkt dat uit de passende beoordeling blijkt dat onderdelen niet uitvoerbaar zijn en dat in de omgevingsvisie al passende maatregelen getroffen moeten worden. Wel zijn er beleidskeuzes die een groter/groot risico op significante gevolgen en een verhoging van de milieudruk met zich meebrengen en waar in de vervolgbesluiten aandacht voor nodig is. Met name de beleidskeuzes/projecten met directe effecten binnen Natura 2000-gebied vormen een groter risico (zie hiervoor de tabellen in paragraaf 5.2).

Er liggen ook kansen om de milieudruk binnen het Natura 2000-netwerk te verlagen door een goede invulling van vervoersbewegingen en recreatiedruk (groene leefomgeving) waardoor de milieudruk als gevolg van bijvoorbeeld verstoring en verzuring en vermessing wordt verlaagd. Beide gebieden zijn niet aangewezen als vogelhabitatgebieden, maar de kwaliteit van habitattypen in de Natura 2000-gebieden wordt wel mede bepaald door de aanwezigheid van typische soorten, wat ook vogels en zoogdieren kunnen zijn. Deze soorten zijn wel gevoelig voor verstoring door recreanten. Natura 2000-gebieden kunnen worden ontlast door de juist andere mogelijkheden te ontwikkelen voor het recreëren.

De Natura 2000-doelen zijn daarnaast ook afhankelijk van de natuurwaarden en milieucondities buiten het Natura 2000-netwerk. Door bij de verdere uitwerking van het beleid een natuur-inclusieve aanpak te hanteren, waarbij wordt gekeken op welke wijze natuur per saldo versterkt kan worden, kan uitvoering van het beleid bijdragen aan vergroting van de biodiversiteit in deze gebieden.

Algemene conclusie

Er is te weinig koppeling met de actuele problematiek van de Natura 2000-gebieden. En daarnaast is er te weinig ambitie om buiten de natuurgebieden duidelijk rekening te houden met natuur; als bijvoorbeeld ingegaan zou worden op de basiskwaliteit natuur; komt dat ook de Natura 2000-gebieden ten goede. Zoals de raad voor de leefomgeving en infrastructuur ook heeft aangegeven: “In het huidige Nederlandse natuurbeleid wordt het begrip natuur te krap afgebakend. Het beleid is hoofdzakelijk gericht op de beschermde gebieden. Die gebieden zijn echter onderdeel van veel grotere ecosystemen, ook buiten de beschermingsgrenzen.” Dan is belangrijk dat in de omgevingsvisies ingegaan wordt op de basiskwaliteit natuur, of een natuurinclusieve samenleving.

Dat er op alle vlakken meer aandacht nodig is voor de natuur blijkt ook uit de provinciale evaluatie

- De kwaliteit van de natuur neemt vanaf de start van de meetnetten in algemene zin gestaag af. Dit geldt zowel voor de natuurwaarden in natuurgebieden als in het agrarisch gebied.
- In de natuurgebieden in Brabant neemt de kwaliteit het sterkst af in heideterreinen (zoals de Loonse & Drunense duinen). In bossen en halfnatuurlijke graslanden is de totale kwaliteit redelijk stabiel. Al zijn hier wel verschillen tussen soortgroepen want in de

bossen zijn bijvoorbeeld de vlinders wel afgenomen en in moerassen en (half-natuurlijke graslanden) nemen ook broedvogels af.

7 Bronnen

Provincie Noord-Brabant, 2017. Beheerplan Natura 2000 – 132 Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek.

Provincie Noord-Brabant, 2017. Beheerplan Natura 2000 – 131 Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen.

Websites

<https://calculator.aerius.nl/calculator/?locale=nl#>

<https://www.natura2000.nl/gebieden/noord-brabant>

<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/natura-2000-beheerplannen/>

<https://www.synbiosys.alterra.nl/bij12/effectenindicatorappl.aspx?subj=effectenmatrix&tab=1>

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Monitorweg 29
1322 BK ALMERE
Postbus 10044
1301 AA ALMERE

E. just.verhoeven@anteagroup.nl

www.anteagroup.nl

Copyright © 2022

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.